

МОВОЗНАВСТВО

Айдачич Д. (Белград, Сербія)

Teorijski aspekti proučavanja poljskih leksema u značenju „migrant“

У статті представлено теоретичні аспекти вивчення польських лексем зі значенням 'мігрант'. Дослідження здійснено на матеріалі текстів історика Яна Замойського, мовознавця Владзимежа Височанського і соціолога Ельжбети Чапки. Автор аналізує семантичне поле 'мігрант' у рамках підходу, запропонованого етнолінгвістом Єжи Бартмінським у тексті „Про поняття мовного образу світу“.

Ключові слова: лексикологія, польське мовознавство, мігрант, семантичне поле, етнолінгвістика.

В статье представлены теоретические аспекты изучения польских лексем со значением 'мигрант'. Исследование проведено на материале текстов историка Яна Замойского, языковеда Владзимежа Высочанского и социолога Эльжбеты Чапки. Автор анализирует семантическое поле 'мигрант' в русле подхода, предложенного этнолингвистом Ежи Бартминским в тексте «О понятии языкового образа мира».

Ключевые слова: лексикология, польское языкознание, мигрант, семантическое поле, этнолингвистика.

The article presents the theoretical aspects of studies of Polish lexem 'migrant' in the texts of the historian Jan E. Zamojski, linguist Włodzimierz Wysocki and sociologist Elżbieta Czapka. Author analyze semantic fields of lexem 'migrant' in a manner which etnolinguist Jerzy Bartmiński suggested in the text "The Notion of linguistic vision of the world".

Key words: lexicology, polish linguistics, migrant, semantic field, ethnolinguistics.

Tekst je nastao tokom studijskog boravka u Lublinu 2009. koji je omogućio poljski fond Kasa Mjanovskog iz Varšave.

Nazivi osoba po nazivima zajednica kojima te osobe pripadaju, ukazuju na njihov identitet, i dele se na: 1) nazine pripadnika društvenih grupa (etnonimi, konfesionimi, nazivi profesija, genderni nazivi, nazivi partija, pokreta ili udruženja čiji je član i dr.), 2) nazine osoba povezanih sa određenim prostorom (antroponimi izvedeni iz toponima), 3) nazine ili izraze koji ukazuju na istorijsku epohu ili vremenski period aktivnosti osobe ili grupe.

Kako se pripadnost pojedinca grupama koje određuju njegov identitet retko menja, identitet izведен iz pripadnosti uobičajeno se shvata kao relativno stabilna, ponekad pogrešno, čak i kao nepromenljiva kategorija. Zbog toga promena grupnog identiteta jedne osobe ne izaziva pažnju samo njene neposredne okoline, već i širih krugova, jer takve promene mogu da utiču na celu zajednicu. Za osobe koje menjaju zajednicu kojoj pripadaju – postoje posebni nazivi koji sa različitim semantičkim akcentima naglašavaju odredene aspekte te promene. Tako se i osobe koje trajno napuštaju svoj kraj i odlaze da se nasele u drugu zemlju ili kraj nazivaju različitim poljskim rečima.

Nasuprot poštovanju ljudi vezanih za svoj kraj u tradicionalnoj kulturi, i podozrivim ili kritičkim viđenjem lutalačkog načina života i trajnog napuštanja svog kraja, posle otkrića brzih prevoznih sredstava i prisilnih preseljenja velikih grupa ljudi i samo seljenje i promena identiteta pojedinaca koji se sele dobila je i nova značenja i nove nazive.

Nasuprot velikom broju imenica za ljude prisutne ili vezane za neki prostor, u jezičkoj slici sveta, začudo, najčešće ne postoji mnogo naziva kojim se iskazuje privrženost svom kraju, a ta vrsta privezanosti iskazuje se vezanošću za dom. U tekstu „*Dom i svet - opozicija i komplementarnost*“ (*Dom i świat – opozycja i komplementarność*) Jezi Bartminski ukazuje na povezivanje i izjednačavanje doma i otadžbine, u kojoj su dom i otadžbina u opoziciji prema svetu [1]. Gražina Savicka je u istorijskoj perspektivi osvetlila taj aspekt u svom radu „*Kształtowanie się stereotypu domu w polszczyźnie*“[4].

Poljske reči za osobu čiji se identitet određuje promenom mesta stalnog boravka, mogu se razdeliti na pozajmljenice (najčešće latinskog porekla) i reči slovenskog porekla. Ako se uporede značenja reči tih dveju grupa, mogu se zapaziti i sinonimni parovi, što omogućava izbor između reči jednakog ili bliskog značenja ili njihovo zamenjivanje. U tim slučajevima izbor reči latinskog ili reči slovenskog porekla ne zavisi od značenja, već od stilističkih načela u tekstu ili iskazu. U nekim slučajevima razlika u značenju između poljske reči slovenskog korena nema odgovarajuću reč stranog porekla što onemogućava njihovo zamenjivanje.

Reči *azylant*, *migrant*, *emigrant*, *imigrant*, *reemigrant*, *kolonista*, *ekspatriant*, *repatriant*, raširene su i adaptirane i u drugim slovenskim jezicima iz latinskog direktno ili preko nekog od zapadnih jezika. Poljske reči *bandos*, *banita* kao pozajmljenice ne postoje u svim slovenskim jezicima. Iz nemačkog jezika u poljski jezik je uzeta reč *gastarbeiter*, koja je opšteraširena. U poljskom jeziku skraćenica od engleskog „*displaced persons*“ – *dipis*.

Velika količina reči stranog porekla navodi na pomisao da su poljske reči izvedene iz praslovenskih korena bile nedovoljne za opsluživanje svih jezičkih stilova, ili da je poljski jezik, kao i većina slovenskih jezika, bio otvoren za primanje novih reči. Poljske reči sa korenima iz praslovenskog jezika, bliske po značenju i morfološkim formama drugim slovenskim jezicima: *osiedleniec*, *presiedleniec*, *uchodźca*, *uciekinier*, *wysiedleniec*, *wychodźca*, *wygnaniec*, *wypędzony*, *zbieg*. U većini poljskih reči slovenskog porekla prozirno je i razumljivo njihovo značenje i kao i značenje niza reči nastalih iz zajedničkog leksiko-semantičkog jezgra.

*

Kompleksna priroda pojave migracija i milioni ljudi koji su tokom 20. veka migrirali, naveli su istraživače različitih oblasti da se bave problemima migracije. Iako je reč o istraživanjima sa drukčijim ciljevima i metodama, samo bavljenje istim predmetom upućuje pripadnike različitih disciplina i na radove o migracijama van njihove uske oblasti.

Razlike u pristupima pre svega proizlaze iz veće ili manje praktične primenljivosti tih istraživanja. Statističke, sociološke i politikološke studije često su i naručivane od strane državnih organa ili međunarodnih organizacija koje se bave emigrantima ili imigrantima. U takvim pristupima nazivi osoba se trajno sele iz jednog sinonimskog reda se svode na jedan naziv, a vodi se računa da se različiti

МОВОЗНАВСТВО

razlozi za preseljenje grupe i statusi u novoj zajednici jasno odvoje. Sa stanovišta leksikografije, distinkтивног proučavanja sinonimije i etnolingvistike, to što sociolozi i statističari svesno zanemaruju upravo jeste i mogući predmet istraživanja.

Ježi Bartminski u tekstu „O pojmu jezičke slike sveta“ (O pojeciu jezykowego obrazu świata) predložio je istraživanje elemenata: ko – s kim – gde – kada – zašto – kako se razume (kto – z kim – gdzie – kiedy – po co – jak się porozumiewa) [2, 20–21], proširujući poslednjim članom niz koji je predložio u tekstu „Językowy obraz świata Polaków w okresie przemian“ iz 2000. godine. Pokazaću činioce jezičke predstave migranta u okviru tako raščlanjenih aspekata jezičke slike sveta.

Ko. Na samom početku treba rešiti najteži problem – odrediti ko je to migrant i u čemu se on razlikuje od drugih ljudi koji menjaju svoje mesto u prostoru – od putnika, profesija vezanih za putovanje (vozača, mornara, putujućih trgovaca i dr.) i nomada, kao i od ljudi koji menjaju svoj dom ili mesto u kome žive.

‘Migrant’ je nadređeni pojam (hiperonim) u elektronskoj verziji rečnika Dubiš za niz reči čiji je identitet određen trajnom promenom staništa, dok se kao hiperonim same reči ‘migrant’ navodi „čovek koji se premešta“ (*człowiek przemieszczający się*). Pored „migranta“ premeštaju se i: *jeździec, kierowca, pieszy, podróznyk, podrózny, spacerowicz, uciekinier, zmotoryzowany*.

Niz reči kojima se nazivaju ljudi koji se premeštaju je i duži, ali u ovoj prilici je bitno razdvojiti nazine za osobe koje privremeno premeštaju (po nazivima ljudi čija je profesija vezana za putovanja), nazine za osobe precizno odredene po sredstvo kojim kreću – od trajnih premeštanja. Kod osoba koje se trajno premeštaju moguća je i promena identiteta osobe koje se preselila. Prisutnost tog činioца може бити укључена и у називе у групи реци из semantičkog polja ‘migrant’. Migranti su ljudi koji se trajno sele iz svog kraja.

Istoričar Jan E. Zamojski iz centra za masovne migracije Instituta istorije Poljske akademije nauka bavio se različitim problemima migracija. U tekstu „Semantyka migratologiczna, czyli nieco refleksji nad terminami i pojęciami“ u sedmom tomu kolekcije *Migracje i społeczeństwo*, Zamojski je predstavio niz termina i pojmoveva iz zapadno evropskih jezika koji se tiču migracije i ukazao na njihovo značenje i međusobne odnose [6].

U studiji Vladimježa Visočanskog „Siatka pojeciowa migracji w ujęciu językowym Migracje : dzieje, typologia, definicje“ predstavljeni su poljski glagoli i imenice u značenju kretanja, imenice stanja pokreta i osobe-izvršioca, te pridevi vezani za migraciju. Autor je predložio klasifikaciju na devet grupa sa svojim podgrupama [5]. U svakoj od grupa najpunije je opisana imenica stanja (npr. *przemieszczenie się, wędrowanie, przesiedlanie się, wychodźstwo, emigracyjność, opuszczenie ojczyzny* itd.) kojom se određuju sve karakteristike kretanja, a podrazumeva se da srodne reči sadrže svojstva koja proizlaze iz zajedničkog jezičkog korena. Navodeći podelu Visočanskog, dodaću i nazive osoba koje se u toj podeli nalaze:

- 1) Wyjście – przesunięcie się – osiedlenie się: *migrant, przesiedlony, wychodźca, emigrant, emigrantka, ekspatriant*; 2) Wyprowadzenie – translokacija – osadzenie: *zesłaniec, zesłanka, zesłany, deportowany, deportowana, przesiedlony, przesiedlony, wypędzony, wygnaniec, wygnanka*; 4) [Wyjście – dojście –

przebywanie] – powrót: *reemigrant, reemigrantka, repatriant, repatriantka*; 5) Wyjście: *uchodźca*; 6) Przyjście. Przybysze: *przybysz, alochton, obcokrajowiec*; 7) Przebywanie (-); 8) Pozostanie: *osadnik, osiedleniec, kolonizator, kolonista, kolonistka, azylant*; 9) Wtapianie się. Stopienie się: *asymilator*.

Autor je kao nazive osoba navodio imenice muškog i ženskog roda i substantizovane prideve *zesłany, deportowany, deportowana, wysiedlony, wypędzony*. Visočanski navodi reči *imigracyjność* (1c), ali od *imigracja* nema derivata *imigrant imigrantka*, kao što od *ucieczka* (5) nema izvedene reči *uciekinier, uciekinierka* a od *banicja* (3) – nema *banita*. U tekstu nije dosledan odnos prema zastarelim rečima, jer se, npr. navodi staropoljsko *wychodzień*, ali ne i drugi zastareli oblici (*uchodzień, uchodnik, uciekarz, zbiegac, zbiegać* i dr.). U tekstu V.Visočanskog propušteni su *zbieg* i substantivno *zbiegły*. U radu Visočanskog, nema naziva *bandos, Dipis, gastarbeiter, Polonus*. Pitanje je da li proces „utapanja“ u drugu sredinu (9) pripada grupi reči koje označavaju kretanje, jer one pre označavaju promenu identiteta – konačno prisvajanje identiteta nove zajednice. Načela autorovog izbora leksičkih jedinica nije uključila ustaljene izraze, što bi doista proširilo obim razmatrane grade i dovelo do metodološkog odstupanja od zadatih okvira. Ali, valja imati u vidu da postoje npr. izrazi: *pracownicy przymusowi, pracownicy nielegalni, pracownicy-goście, pracownicy sezonowi, pracownicy przesiedleni*.

Ljudima čiji je identitet određen trajnom promenom mesta stalnog boravka, podeli migranata i tipovima migracije posvetili su veliku pažnju sociolozi i politikolozi. U monografiji „Stereotyp ushodzcy“ sociolog Elżbieta Czapka sa Varminjsko mazurskog univerziteta u Olśtinu, navodi Petersenovu podelu migracije na pet tipova: prymitywną, przymusową, przymuszoną, dobrowolną i masową [3, 38]. Tabela Ričmonda nudi razradenu klasifikaciju međunarodnih migracija sa stepenovanom skalom po dve ose: dobrovoljni vs. prisilni migranti, razlozi društveno-politički vs razlozi ekonomski.

	Migranci: dobrowolni	
Spolecz.		Ekon.
szpiedzy i zdrajcy		emeryci
terroryści		reemigranci
dysydenci		migranci poszukujący pracy
uchylający się od służby wojsk.		legalni pracownicy-goście
<hr/>		
ofiary dyskryminacji		nielegalni pracownicy
prześladowani na tle etnicznym		przesiedleni pracownicy
zesłańcy, wygnanci		ofiary klęsk żywiołowych
ofiary wojen		przymusowi pracownicy
bezaństwowcy		niewolnicy
masowo wydaleni		
uchodźcy konwencyjni		
<hr/>		
Uchodźcy: przymusowi		

Sa stanovišta politikologa i sociologa nije interesantan ceo sinonimski niz reči ‘migrant’, njima je upravo suprotno, potrebno ograničiti broj naziv, bez izostavljanja

МОВОЗНАВСТВО

činioца или критеријума миграције. Sa stanovišta leksikologије такав приступ не може бити применjen, jer valja укљућити називе који постоје у језику. U navedenoj tabeli, као мигранти наведени су шпјуни, издавице, терористи и дисиденти, али ти типови људи нису обавезно мигранти. Терористи могу бити и мигранти, али такође и стално насељени држављани земље, привремени гости у другој земљи, противници окупанта на окупирanoј територији, итд. Неки од проблема са muslimanskim migrantima na zapadu upravo i proizlaze iz izjednačavanja muslimanskih terorista sa naseljenicima iz muslimanskih zemalja.

Iz podele Ričmonda sa leksikografskog stanovišta treba izostaviti љude sa one strane закона: терористе, шпјуне и издавице, jer njihov identitet nije prvenstveno određen preseljenjem, već njihovim ciljem uhođenja ili uništenja nečega. Očigledno je da su pri imenovanju tipova izostavljeni uobičajeni називи, što se odrazilo i u poljskom prevodu табеле. Радови sociолога i politikologa o миграцији sadrže izdvojene društvene чинioце миграција i psihološki motivisane razloge људи који migriraju. U navedenoj tabeli Ričmonda добро су postavljene i уkrštena dve važne опозиције које određuju миграције i мигранте, uz njihovo stepenovanje чије су krajnosti imenovane називом osa. Navedeno mešanje kategorija, nedostatak најčešće korišćenih назива, redukcija назива može se popraviti, a princip табеле усavršiti i dodavanjem novih назива, čime bi tabela mogla da posluži u lingvističkim испитivanjima.

Najpregledniji prikaz назива „migranata“ u jednom ili u više језика bio bi predstavljan u табели u kojoj bi se integralno našli сви чинioци који određuju njihove međusobne sličnosti i razlike. Struktura текста ne omogućava takav pregled, već navodi na objedinjavanje nekih чинioца sa nužnim kompromisima u povezivanju i razdvajajanju pojedinih назива. Najjednostavnije rešenje bi bilo napraviti спisак реčи po abecednom redu, али такав приступ ne nudi mogućnost analitičkog i sintetičkog razmatranja izdvojenih назива.

Sudbina i psihološko-socijalna motivacija osoba koje migriraju, као и njihov status u bivšoj i новој zajednici сadržan je u рецима којима se називaju мигранти. Identitet takvih osoba je određen njihovom добровољном odlukom ili притiskom сile, а важна može biti i razlika u bogatstvu onih који dolaze i onih који su već тамо насељени – dok ekonomski мигранти долaze из siromašnijih земаља u bogatije, kolonisti kao bogatiji долазе u krajeve који su siromašniji. Sa stanovišta društva које prima мигранте, i sa stanovišta pojedinca ili grupe који migriraju вažan je правни status – мигранти су legalni ili nelegalni, u зависности od тога да ли су приhvачeni od nove zajednice ili se kriju od službi које nadziru priliv странaca.

S kim. Mиграција može biti čin pojedinca ili групе, što se jezički odražava u називима миграната grupног, masовног или pojedinačног preseljavanja. U судбини миграната veliku ulogu imaju tri гуpe људи: они који су остали u kraju, они који су vinovnici миграције i људи nove sredine u коју dolaze. Sve tri ove групе imaju emocionalno aktivан однос prema migrantima, što se odražava i u iskazima, zapisima i razgovorima.

Gde. Veoma важни чинioци u formiranju jezičke представе о osobi чији se identitet menja napuštanjem određenog kraja su: odakle od odlazi, na koji način, kuda se on kreće, da li je određena polazna tačka promene i ciljna tačka njegovog seljenja, da li je određenje tačaka premeštanja obuhvata bilo koji prostor ili uže, druge земаље, da li

se u samoj reči naznačuje smer kretanja „od kuda/kuda“. U pojedinim nazivima ističe se polazište ili mesto dolaska (*przybysz, osadnik, wychodźca*). U poljskom jeziku postoji i naziv za osobu koja se vraća u svoj rodni kraj. Ustaljeni su izrazi sa predlozima „z / ze“ sa toponimom kojim se ukazuje odakle (e)migranti dolaze – *emigrant z Polski, migrant z Rosji, koloniści z Małopolski*, te izrazi sa predlozima „w“ ili „do“ koji ukazuju sa toponimom gde su oni došli – *emigrant w Ameryce, emigrant w Londynie, migranci do Unii Europejskiej*.

Kada. U odnosu migranata i svih ljudi koji su sa njima u vezi, u okviru predstava o njima, uključujući i jezičke predstave važan element čine istorijske prilike, osobeni događaji koji su povezani sa samim preseljenjem. U iskazima uz reč (e)migrant, ima funkciju hiponima koji dodatno određuju tip tog (e)migranta, navode se godina kada se neko preselio, nazivi ratova i drugih prelomnih istorijskih događaja koji su doveli do preseljenja ili epoha određenog vladara ili ideološkog sistema itd.

Drugi tip informacije o vremenskim kategorijama vezanih za migrante određuju dužinu trajanja boravka u novoj sredini, dužinu nekog od njihovog statusa ili pomoći koju dobijaju.

Postoje i istorijski uslovljeni nazivi koji su vezani za jednu epohu, npr. *bandos* se vezuje za minule vekove, *gastarbeiter* za 20. vek, *dipis* za period posle drugog svetskog rata.

Zašto. Razlozi migracije predodređuju i podelu (e)migranata. Iz opozicija različitih migracija ratna – mirnodopska, prisilna – dobrovoljna, pojedinačna – masovna, proizlaze i odgovorajući nazivi migranata. Važan činilac u konceptualizaciji migranta u jeziku čini stepen dobrovoljnosti, odnosno prinude u promeni mesta boravka, brzina iznudene promene mesta boravka i razlozi te promene staništa.

Najuoštenija podela migranata izvodi se iz prilika u kojima oni dobrovoljno ili prinudno odlaze iz svog kraja. Dobrovoljno se može promeniti svoje boravište osoba i zbog porodičnih razloga, zbog sklonosti prema kulturi, ali u jeziku nema posebnih naziva za ove dve grupe.

Reč *polonofil* ne mora nužno podrazumevati i nameru osobe koja voli Poljake i poljsku kulturu da se naseli u Poljskoj. Kategorija „prinudni migrant“ odveć je široka jer uključuje različite stepene prinude – od osećanja nelagodnosti prilikama u svojoj zemlji, preko iznude, do opasnosti po život u vojnim sukobima, pogromima i prirodnim katastrofama.

Ovde se predlaže ukrštanje stepenovanih opozicija 1) dobrovoljnog – prisilnog menjanja stalnog boravišta, 2) smera migracije osobe koja migrira, koja je sa stanovišta leksičke analize veoma važna, jer su poljski, i šire slovenski nazivi zasnovani na poljskim jezicima često zasnovani na prefiksalmnom određenju smera kretanja.

Modifikovana vertikalna osa Ričmondove tabele dopunjena je podkategorijama, koje zadržavaju gradualni princip od dobrovoljnog do prisilnog, sa rečima koje se koriste u poljskom jeziku. U okviru vertikalne ose su razdvojeni ekonomski i društveno politički razlozi. Time je stvorena mogućnost stvaranja horizontalne ose, sa novom opozicijom koja ukazuje na smer kretanja migranta.

МОВОЗНАВСТВО

dobrovoljno			
smer	<i>Osoba odlazi iz (z+im.Gen), Osoba poreklom iz (z+im.Gen)</i>	<i>neodređen</i>	<i>Osoba se nalazi u (w+im.Loc;na+im.Loc, Osoba dolazi u (w+im.Acc;do+im.Gen)</i>
<i>bekstvo iz lošeg u bolje</i>	uciekinier z obozu, uciekinier z wojska zbieg z więzienia	uciekinier zbieg zbiegły	
<i>dobrovoljno iz političkih razloga – iz boljeg u gore ili u svoje</i>	kolonista z Niemiec	reemigrant repatriant kolonista / kolonistka ekspatriant	reemigrant w Polsce repatriant w Szczecinie kolonista / kolonistka w Zakopanym koloniści w Ameryce
<i>neutralno</i>	wychodźca z Austrii przesiedlениe z Rosji migrant z Kuby emigrant z Polski przybysz z planety osadnik zza Buga	uchodźca wychodźca przesiedlениe migrant emigrant przybysz osadnik	przesiedlениe na Ziemiach Zachodnich przesiedlениe w Lublinie przesiedlениe na zachód migrant do Niemiec migrant na terytorium Polski emigrant do Ameryki emigrant w Paryżu przybysz w Stanach przybysz do Ameryki osadnicy na terenach okupowanych
<i>dobrovoljno ali iznudeno iz ekonomskih razloga</i>		e/migrant zarobkowy e/migrant ekonomiczny e/migrant sezonowy* gastarbeiter bandos pracownik sezonowy* pracownik przesiedlony	
<i>prisilno društveno-političkih razloga</i>	wysiedleniec z Wielkopolski wysiedlony z Częstochowy banita z Londynu wyędzony z Pomorza uchodźca z Abchazji deportowany / deportowana z Rosji	wysiedleniec wysiedlony banita wyędzony emigrant polityczny migrant polityczny wychodźca polityczny uchodźca deportowany deportowana	
<i>prisilno u ratu, ili progonima</i>	zesłaniec z Kazachstanu zesłany z Poznania	emigrant wojenny zesłaniec zesłany	zesłaniec na Syberię; zesłaniec na Sybir

prisilno

Poljske reči sa pridevom „sezonski“ – *emigrant sezonowy, pracownik sezonowy*, već samim nazivom ukazuju da promena mesta boravka nije stalna,

ali s obzirom da ove poljske reči koriste istraživači u značenju ‘*migrant*’, navedene su u tabeli, iako odstupaju od usvojene definicije „*migranta*“. Time je data prednost jezičkoj praksi u odnosu na semantičku preciznost. Migranti mogu biti osobe nazvane: *jeniec wojenny z armii rosyjskiej, pracownik cudzoziemski, pracownik przymusowy, pracownik nielegalny, pracownik-gość* itd., ali postoje zatvorenici ili radnici koji ne menjaju kraj u kome žive.

Kako se razume. Upotreba reči *emigrant* i njoj bliskoznačnih reči najviše se ustaljeni u izrazima administrativno-političkog stila, u kome preovlađuju statistički i pravni aspekti migracije i života migranata. Kada široki semantički okviri reči *migrant* i *emigrant* nisu dovoljni za preciznija određenja, ovim rečima se dodaju konkretizujuće dopune.

Različiti tipovi emigranata imaju različite poglede na svet, što se odražava i u njihovim jezičkim iskazivanjima. Ideološki činioci posebno su prisutni u tekstovima i iskazima o političkoj emigraciji. Tako je, npr., komunistička propaganda emigrantima iz svojih zemalja na Zapadu pripisivala najgore uvrede nazivajući ih izdajnicima, plaćenicima koji prodaju svoju zemlju. Takve crte pripisuju i poljski satiričari i političari perioda socijalizma svojim zemljacima-neistomišljenicima u inostranstvu.

Nove crte starih tipova emigracijejavljaju se i danas, tako da tema obuhvata i istorijske nazine i nove nazine. Novi tip ekonomske emigracije još se oslanja na stare leksičke mogućnosti, ali će možda priroda novog tipa radne emigracije dovesti i do nekih novih izraza i reči. U književnim tekstovima koji se bave minulim epohama autori se trude da opišu i predstave poimanje migracije sa stanovišta umetničko-istorijske rekonstrukcije i fikcionalizacije. Književnici ponekad stvaraju i autorske okazionalizme i neologizme u želji da rečima novostvorenom rečju odrede nijanse značenja kojih nema u postojećim rečima. U esejima o ličnim preživljavanjima emigranata ima odlomaka sa finim određenjima nijansi značenja pojmoveva iz ovog semantičkog polja, ali njima će pažnja biti posvećena u nekom od narednih radova.

*

Poljski lingvisti i sociolozi su u bavljenju jezičkim aspektima naziva i stereotipova migranata ukazali na niz činioca koji određuju ljude koji se trajno sele. Izrečene zamerke i kritičke opaske usmerene su ka tačnjem uočavanju postavki i dilema u lingvističkom pristupu poljskim rečima u značenju ‘migranti’. Teoretsko razmatranje problema prethodni tako analizi pojedinačnih reči iz poljskih rečnika i tekstova. Navedene klasifikacije i tabele valjalo bi uporediti sa studijama koji se bave leksikografskim i leksikološkim pitanjima migrantologije i u drugim sredinama. Doprinos poljskih istraživača ispitivanju naziva migranata tako će biti moguće smestiti i u šire leksikološke okvire.

Trebalo bi uporediti i poljske reči slovenskog porekla sa odgovarajućim rečima u drugim slovenskim jezicima. Oni imaju iste korene, razgranate derive i široko semantičko polje, pa bi pitanja srodnosti i razlika sa rečima u drugim slovenskim jezicima, u poređenju moglo ukazivati na njihov razvoj u istoriji jezika. Ispitivanje naziva u nekoliko jezika pokazalo bi osobnosti jezičkih predstava migranata u jezičkoj slici sveta.

LITERATURA:

1. Bartmiński J. *Dom i świat – opozycja czy współdziałanie // Dom w języku i kulturze /* Red. Grażyna Sawicka.- Szczecin, 1997. – S. 11-22; Isto Bartmiński, Jerzy: *Dom i świat – opozycja i komplementarność // Językowe podstawy obrazu świata.*- Lublin, 2009.- 3 ed. – S. 167-177;
2. Bartmiński J. O pojęciu językowego obrazu świata // *Językowe podstawy obrazu świata.*- Lublin, 2009.- 3 ed. – S. 11-21;
3. Czapka E. *Stereotyp uszodźcy.*- Olsztyn, 2006. – 183 s.;
4. Sawicka G. Kształtowanie się stereotypu domu w polszczyźnie // *Dom w języku i kulturze /* Red. Grażyna Sawicka.- Szczecin, 1997. – S. 11-22;
5. Wysoczański W. Siatka pojęciowa migracji w ujęciu językowym // *Migracje : dzieje, typologia, definicje /* pod red. Antoniego Furdala i Włodzimierza Wysoczańskiego.- Wrocław, 2006. – S. 124-147;
6. Zamojski J. E. Semantyka migratologiczna, czyli nieco refleksji nad terminami i pojęciami // *Migracje. Historia – kultura. Migracje i społeczeństwo /* pod red. J. E. Zamojskiego.- Warszawa, 2002, t. 7. –S. 274-284.

Антонова О.К. (Київ, Україна)

Семантика слова *душа* й її роль у процесі фразеологізації

У статті порушені питання побудови лінгвістикою – цілісного мовного образу світу – мової картини світу. У цьому контексті розглядається питання семантичної фразеологізації і структури значення слова *душа*, яке виступає одним із ключових понять для слов'янських культур.

Ключові слова: фразеологічна одиниця, концепт, слов'янські мови, семантизація.

В данной статье затронут вопрос построения лингвистикой – целевого языкового образа мира – языковой картины мира. В этом контексте рассматривается вопрос семантической фразеологизации и структуры значения слова *душа*, которое является одним из ключевых понятий для славянских культур.

Ключевые слова: фразеологическая единица, концепт, славянские языки, семантизация.

The article raised the question of constructing linguistics - whole language image of the world - language picture of the world. In this context, the issue of semantic process of phrase transformation and structure of the word soul, which is one of the key concepts for Slavic cultures.

Key words: phraseological unit, concept, Slavic languages, semanticized.

Одним із напрямків сучасної лінгвістики є побудова цілісного мовного образу світу й з'ясування його відповідності реальному буттю, так звана “картина світу” має бути узагальненням основного досвіду організації про світ у вигляді існуючих ідеографічних списків”. Загальному опису об'єктів фразеологічної номінації в слов'янських мовах присвячені наукові розвідки О. Аксамитова, Є. Ножина, О. Федорова, А. Емірової, Д. Арсентьєва, Н. Смолякової, О. Баранова, Д. Добровольського, Т. Нікітіної та інших. Питань ідеографії торкалися у своїх роботах В. Калашник, Л. Пелепейченко, А. Смерчко та ін. Практичним втіленням ідеографічних класифікацій є спроби укладання фразеологічних словників ідеографічного типу Р. Яранцевим, Ж. Соколовською, Ю. Прадідом. Матеріали до ідеографічного словника ФО зі значенням психічного стану людини подані Е. Покровською.

Ідеографічна вибірковість фразеологічної номінації зумовлена